

Al'assaig sobre els malestars del present titulat *El món no se'n surt* (La Magrana, 2010) —més raonat i científic que el de Stéphane Hessel, *Indigneu-vos!*—, Tony Judt (Londres, 1948 - Nova York, 2010) renya els socialdemòcrates per haver-se apartat del seu camí. En concret, per haver-se despreocupat de les injustícies, la deslleialtat, la desigualtat i la immoralitat, i també per haver callat davant les atrocitats dels Balcans.

Enllestint el text, la malaltia degenerativa que finalment el portà a la tomba li va impedir d'escriure més, però va tenir ànims i força per a dictar un gran llibre de records, *El refugi de la memòria* (La Magrana, 2011). I també per a mantenir, a partir del gener del 2009, llargues converses setmanals, durant mig any llarg, amb un altre historiador, Timothy Snyder (1969), professor de la Universitat de Yale, especialista en l'Holocaust i l'Europa de l'Est.

Les sessions, un cop Judt va haver revisat les transcripcions, s'han convertit en el llibre *Pensar el segle XX*, traduït per La Magrana. És —hi diu Snyder— un llibre d'història, una biografia i un tractat d'ètica. La història és la de les idees polítiques modernes a Europa i als Estats Units. La biografia, la de la vida intel·lectual de Judt. I, pel que fa a l'ètica, és la que inspira la visió amb la qual es contemplen les limitacions de les idees polítiques i els fracassos dels intel·lectuals en política, amb consideracions sobre els seus deures morals.

Timothy Snyder indica que Judt hi acaba fent una defensa de la socialdemocràcia. L'argument més fort és que la socialdemocràcia permet una vida decent.

El tema ocupa el darrer capítol, "La banalitat del bé: socialdemocràcia". Judt hi constata que vivim, que hem tornat a entrar, en una època de por. De por d'un futur desconegut.

A banda de la por envers els forasters que poden tirar-nos bombes, és la por que el nostre govern ja no sàpiga com controlar les circumstàncies de les nostres vides. Després de l'adveniment de l'estat del benestar, seria una estupidesa, pensa, abandonar aquest patrimoni despreocupadament. L'elecció que afrontem, en la crítica situació actual, diu Judt, no és de capitalisme enfront de comunisme, o el final de la història enfront del retorn de la història, sinó de polítiques de cohesió

EL TEMPS

Tony Judt (Londres, 1948 - Nova York, 2010) és autor de llibres d'èxit com ara *El món no se'n surt* i *El refugi de la memòria*.

El testament socialdemòcrata de Tony Judt

L'historiador i assagista Tony Judt deixa el seu testament en el llibre de converses amb Timothy Snyder 'Pensar el segle XX', traduït per La Magrana.

social basades en objectius col·lectius enfront de l'erosió de la societat a causa de la política de la por.

Timothy Snyder exposa els motius biogràfics que expliquen l'estima de Judt per la socialdemocràcia. Judt neix just després de la catàstrofe ocasionada pel nacionalsocialisme, i viu el descrèdit progressiu del marxisme. En la maduresa sona l'hora de les temptatives de regenerar el liberalisme, cap de les quals

no troba acceptació universal. Entre la desfeta d'un continent i les seves idees, la socialdemocràcia sobreviu com a concepte i es realitza com a projecte. Al llarg de la seva vida, la socialdemocràcia es va construint, si bé, més tard, es desmunta en alguns casos.

Amb el llibre *Pensar el segle XX*, culmina una de les trajectòries intel·lectuals més seguides dels darrers anys. Dos factors han determinat aquesta popularitat,

que esclata de cop, i és de fa quatre dies. Per una banda, el fet d'haver analitzat el món contemporani de manera clara, des d'un coneixement profund de la història, en una època de confusió i desconcert. És l'èxit d'*El món no se'n surt*, que en català s'ha reeditat cinc vegades. Cal afegir-hi aquí les seves virtuts com a escriptor memorialista, exhibides a l'emotiu llibre *El refugi de la memòria*, un altre èxit.

Per una altra banda, és autor de grans síntesis interpretatives, especialment la referida a la postguerra, fàcils d'arribar a un gran nombre de lectors.

Tony Judt, constata l'historiador Joan B. Culla, "s'ha convertit en un cert *maître à penser*, d'una determinada socialdemocràcia cultivada europea; reuneix tots els requisits per a esdevenir una mena de *guru*". És evident, diu Culla, que si només hagués estudiat fenòmens o aspectes historiogràfics concrets, l'haurien llegit els estudiosos i prou.

"Ha fet obres de síntesi amb gràcia –afegeix– que es troben a l'abast d'un públic ampli. El seu esclat és relativament recent, però ha estat tan fort que s'ha convertit en un referent per a l'esquerra en sentit ampli, no sectària, polítics inclosos."

L'historiador Borja de Riquer recorda que la seva popularitat arrenca no pas amb cap llibre d'història, sinó amb la seva famosa anàlisi de la crisi, *El món no se'n surt*, reflexió més seriosa que la de Stéphane Hessel, on critica l'esquerra per no haver sabut donar resposta a l'ofensiva de la dreta.

A l'historiador europeu, Borja de Riquer li fa el retret que coneix molt poc l'Europa mediterrània. Com se sap, Judt

YALE UNIVERSITY

Timothy Snyder, professor de la Universitat de Yale, ha recollit les opinions de Judt.

va estudiar a fons la història de França del segle passat i a partir d'aquí la d'Alemanya i la de tots els països que van patir més les conseqüències de la Segona Guerra Mundial.

El jueu. A Borja de Riquer i a Culla els ha interessat especialment l'experiència de Judt com a jueu que primer s'enamora d'Israel i després fa un cop de timó i es mostra molt crític amb la política del país.

De totes maneres –reconeix Judt a *Pensar el segle XX*– la qüestió jueva mai no va ser al centre de la seva vida intel·lectual ni, de fet, de la seva tasca historiogràfica. Precisament un dels objectius de *Pensar el segle XX* va ser, diu, de compensar aquesta mancança; fer entrar de manera clara la història dels jueus en la història intel·lectual del segle XX.

El primer capítol del llibre, "El nom perviu: l'interpel·lador jueu", és una reflexió sobre el tema. Més en concret, un informe sobre la relació de la persona i l'historiador amb el món jueu –que completarà amb el capítol "El King's i els quibuts: el sionista de Cambridge"– i amb els autors que se n'han ocupat o l'han viscut. En especial, amb figures com Stefan Zweig, Joseph Roth, Franz Kafka, Sigmund Freud o Hannah Arendt, de la qual discrepa. Judt la troba irritantment esmunyedissa i metafísica en molts dels seus textos especulatius, justament en els àmbits que demanen precisió epistemològica i proves històriques, si bé reconeix que sobre la condició jueva en la societat moderna hi toca del tot.

Judt confessa a Snyder que quan estudiava a Cambridge va interessar-se per la França ocupada, però sense referir-se a l'expulsió dels jueus. Va elaborar-hi un treball de recerca sobre la França de Vichy, però les qüestions que hi formulava, i que casaven del tot amb la historiografia del moment, no tenien res a veure amb els jueus francesos. "I no vull dir –comenta– que no sabés res del destí dels jueus a França en aquells anys, ben al contrari", però "aquell coneixement personal mai no es va afegir als meus interessos acadèmics".

No va ser fins a la dècada dels 90, conclou, que el cas dels jueus no es va començar a traslladar al centre des seus interessos acadèmics. Un fet biogràfic pot explicar, en gran part, aquest retard: a casa "no em van pujar com a jueu, tret que, és clar, ho era".

Lluís Bonada

NARRATIVES 314
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com